

(3) Meertaligheid in het jeugd(welzijns)werk

Workshop door JES vzw | Liesbet Van Dycke

Inhoud

JES vzw is actief in de drie grootste steden van ons land en komt zowat dagelijks in contact met anderstalige jongeren. Ze slagen er telkens opnieuw in ook deze jongeren te bereiken, te enthousiasmeren en hen de tijd van hun leven te bezorgen. In deze vorming laten ze zien hoe zij dat aanpakken. Er wordt gereflecteerd over hoe je kan omgaan met kinderen die geen of weinig Nederlands spreken. Men vertrekt vanuit de verhalen en ervaringen van het publiek en geven tips en tricks mee voor hoe je er verder mee aan de slag kan gaan.

Quotes

“Taalachterstand is niet alleen gelinkt met anderstaligheid, maar vooral met de socio-economische positie van gezinnen.”

“Emoties hebben voorrang op taalstimulering.”

“Als de emoties hoog oplopen kan je geen taal leren.”

“1/5 van de kinderen geboren in Vlaanderen heeft een andere moedertaal.”

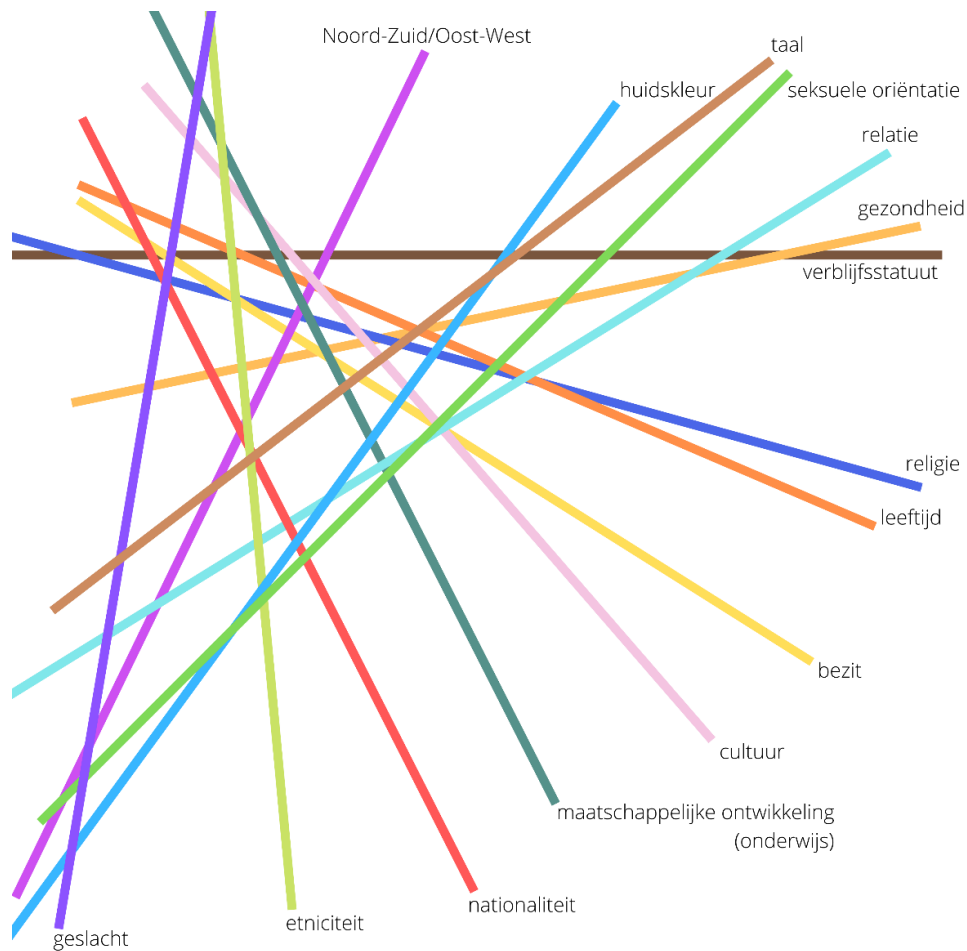
“De woordenschat van driejarigen met hoogopgeleide ouders is vaak dubbel zo groot als dat van armere, lager opgeleide ouders. Tegen de leeftijd van 15 jaar is de kans dan ook groot dat de kinderen van hoger opgeleide ouders een hoger diploma behalen. Vanuit jeugdwerk hebben we een grote rol op de taalontwikkeling van de kinderen.”

“Je moet je veilig voelen om een andere taal te durven spreken.”

*“**Anderstaligheid** wijst op anders zijn dan de norm, een fixatie op de eigen cultuur. Elementen van buitenaf worden als anders beschouwd terwijl bij **meertaligheid** de nadruk wordt gelegd op de kracht die kan uitgaan van de verschillende talen.”*

“Het vergt veel lef om een nieuwe taal te leren en te durven spreken.”

Kruispuntdenken

Tijdens deze sessie kwamen volgende assen aan bod: taal, leeftijd, cultuur, nationaliteit en etniciteit.

Welke oplossingen worden aangereikt?

Taalstimulering, rol van het jeugdwerk naast thuis en onderwijs:

- verschillende fasen van taalontwikkeling: gewenning, vooral veilig gevoel creëren; sociale redzaamheidsfase; aanspreekbaarheidsfase of omgangstaal; taal-, denkfase of leertaal.
- muziek: “*what shall we do with the big fat pony*”, met dansje, herhaling; een deuntje dat in je hoofd blijft zitten is een goede manier om taal te leren.

Een voorwaarde om een taal te leren is om de volledige aandacht van de gasten te hebben.

Hoe kunnen we dat implementeren in onze jeugdwerkpraktijk? Hoe komt dat terug in de 4 functies van het jeugdwelzijnswerk?

- **Welzijnsgericht werken:** bijvoorbeeld de website van Sensoa: de informatie rond seksualiteit is vertaald in zeer veel talen. Soms is de inhoud belangrijker dan de taalstimulering.
- **Brugfunctie:** werken met flyers met veel symbolen, icoontjes, enz.

Signalen en bezorgdheden

“Moeilijke communicatie naar de ouders toe. Het is moeilijk om ze te betrekken en een band op te bouwen. Soms moet ik een collega vragen om te vertalen.”

“Er zijn verschillende taalniveaus binnen een groep: bij een inhoudelijke discussie of een moeilijk thema vallen gasten met een lager taalniveau in het Nederlands sneller uit de boot. Dat is jammer, want een dergelijke discussie verhoogt ook het vertrouwen in de groep.”

“Het is moeilijk om partners te vinden die werken aan taalachterstand.”

“Een anderstalige begeleider brengt een discussie in tijdens een vergadering, plots barst ze in tranen uit omdat ze zelf de discussie niet meer kan volgen.”

“Een brochure om nieuwe gasten te bereiken maken we nu in het Nederlands, maar zo missen we vast en zeker een deel van de doelgroep.”

“Het contact met nieuwkomers stopt als ze niet meer kunnen antwoorden.”

“De gasten spreken onder elkaar in een andere taal die ik niet begrijp. Ik wil ze er niet op aanspreken dat dat niet mag, maar als ik vraag wat er gezegd werd, willen ze daar niets over zeggen. Weten wat er gezegd wordt geeft mij als begeleider ook een gevoel van veiligheid; gaat het over mij of niet?”

“Verschillende talen binnen een groep maakt dat er klikjes ontstaan, moeilijk om een echt groepsgevoel te creëren.”

In het asielcentrum is de taal vaak een barrière tussen mensen. Ik kan niet uitleggen waarom ik er niet kan zijn. Vervolgens is er teleurstelling bij de deelnemers die dachten dat ik niet meer zou komen.”

“Als niemand in het team de taal van de ouders spreekt, vragen we aan het kind zelf om te vertalen.”

“Ouders die niet zo goed Nederlands spreken: bij gevoelige dingen is het moeilijk om het kind zelf te laten vertalen.”

Casebespreking

De verschillende cases zijn onder te verdelen in twee categorieën:

- 1) Gevoeligheid rond taal: onveiligheid als ik de ander niet versta, schaamte als ik mij niet kan uitdrukken. Het is heel belangrijk om daarmee rekening te houden.
Bv. quiz: competitie brengt veel onveiligheid, terwijl een liedje net veel veiligheid creëert.
- 2) Soms moet je de taalstimulering laten vallen omdat elkaar begrijpen in die situatie belangrijker is: collega's, kinderen, ...

Oplossingen:

Case 1: Puber maakt raam met opzet kapot. Spreek op voorhand goed af hoe je het gesprek met anderstalige ouders zal aanpakken. Voor een puber is het verleidelijk om een heel andere vertaling te geven. Toch is het belangrijk het contact met de ouders aan te gaan.

Maak op voorhand al een vertaling van de brief, bv. Google Translate, en neem zelf een computer mee die je tijdens het gesprek met de ouders kan gebruiken om de connectie te maken. Probeer van bij het begin contact te maken met de ouders, zodat je hen niet pas contacteert als er een probleem is.

Case 2: Enkele jongens maken ruzie. De begeleider komt tussen. De jongens verstaan niet zo goed Nederlands.

Laat hen eerst tot rust komen en zet hen vervolgens pas samen om het uit te praten. De emoties lopen hoog op. Op dat moment kan je daar niet veel aan doen. Tijd geven is heel belangrijk. Als iemand iets naar jou roept in een andere taal op dat moment, is dat niet zo belangrijk. Verplicht op dat moment de jongere niet om dat te vertalen. Achteraf kan je wel je gevoel daarbij benoemen; onveilig.

Case 3: Een kindje dat alleen Engels spreekt, doet zich pijn. Troost bieden is belangrijk om ook in het Nederlands te doen zodat de emoties ook aan het Nederlands gekoppeld kunnen worden. Anders maken we van Nederlands een steriele taal. Het voordeel van troosten in het Nederlands is dat die persoon later ook leert om zijn emoties uit te drukken in het Nederlands. Geborgenheid geven gaat vooral over non-verbale communicatie en niet zozeer over de woorden die je gebruikt.

Case 4: Ingewikkeld Stratego-spel uitleggen aan een groep 10- tot 12-jarigen met verschillende taalniveaus.

Maak het visueel en leg in kleinere groepjes uit. Gebruik cijfers, in plaats van maarschalk, ... Verdeel de verschillende taalniveaus over de groepen. Vereenvoudig de regels en voorzie een voorbeeldrondje. Toets bij elk individu af of ze het begrepen hebben. De groepsdruk is groot om te doen alsof je mee bent. Pas het thema aan hun leefwereld aan.

Tips

- Geef de thuistaal een volwaardige plaats.
- Straf niet als kinderen/jongeren een andere taal spreken. Het geeft een negatief gevoel bij de taal die ze MOETEN spreken.
- Tot 6 jaar gaat taal leren vanzelf.
- Taal die alleen aan onderwijs gelinkt is, is vaak een steriele taal. Het heeft een negatieve bijklank, omdat je slechte punten kan krijgen. Het jeugdwerk biedt de kans om een positief gevoel aan de taal te hangen.
- Wat is het doel van communicatie per situatie: taalstimulering of een relatie opbouwen?
- Stel open vragen. Het geeft de ander de vrijheid om op zijn manier woorden te zoeken.
- Verbeter niet, maar herhaal erna het juiste.